

STRATEŠKE SMJERNICE ZA RAZVOJ OBRAMBENE INDUSTRIJE RH

2013. – 2020.

SADRŽAJ:

VIZIJA, MISIJA I IDENTIFICIRANA PRIORITETNA PODRUČJA ZA RAZVOJ I PODIZANJE KONKURENTNOSTI OBRAMBENE INDUSTRIJE RH	1
PRIORITETNO PORUČJE 1. - Unapređenje poslovnog okruženja kroz davanje institucionalne i infrastrukturne podrške za razvoj konkurentnosti obrambene industrije.....	3
PRIORITETNO PORUČJE 2. - Jačanje konkurentnosti obrambenog sektora kroz istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije	9
PRIORITETNO PORUČJE 3. - Razvoj i predstavljanje novih modela financiranja obrambene industrije.....	16
PRIORITETNO PORUČJE 4. - Pozicioniranje i internacionalizacija Sektora obrambene industrije, jačanje utjecaja u djelovanju prema ključnim dionicima uz identificiranje doprinosa sektora razvoju društva u cjelini.....	21
FINANCIJSKI OKVIR ZA PROVEDBU STRATEŠKIH SMJERNICA ZA RAZVOJ SEKTORA OBRAMBENE INDUSTRIJE	25

VIZIJA, MISIJA I IDENTIFICIRANA PRIORITETNA PODRUČJA ZA RAZVOJ I PODIZANJE KONKURENTNOSTI OBRAMBENE INDUSTRIJE RH

U okviru djelovanja radne skupine za strateško planiranje Hrvatskog klastera konkurentnosti obrambene industrije definirani su VIZIJA I MISIJA sektora obrambene industrije Republike Hrvatske do 2020. godine. Uz jasno definiranu viziju i misiju, identificirana su i prioritetna područja razvoja koja bi trebala dati smjer razvoja i budućih ulaganja u ovom industrijskom sektoru. Obrambena industrija Republike Hrvatske u budućnosti bi trebala biti jedan od značajnijih nosioca gospodarskog razvoja. Postojeće iskustvo i tradicija razvijanja proizvoda vojne namjene na prostoru Republike Hrvatske uz postojanje tehnološke baze i segmenata industrijskih kapaciteta globalnog renomea, daju ovom sektoru snažan zamašnjak i propulzivnost u definiranju budućih industrijskih politika

VIZIJA: – Podizanje konkurentnosti sektora obrambene industrije kroz razvoj specijalizirane i dinamične baze proizvođača obrambene industrije spremne za davanje odgovora na domaće, EU i globalne obrambene izazove i potrebe

MISIJA – Zajednička suradnja svih ključnih dionika koji pridonose jačanju obrambenog potencijala i konkurentnosti RH sa osnovnim ciljem razvoja i ulaganja u nove tehnologije, inovativne proizvode sa izvoznim potencijalom i visokom dodanom vrijednošću te stvaranje efikasne i povezane industrijske baze proizvođača spremne za dostavu proizvoda i obrambenih sustava konkurentnih i prepoznatih na globalnom tržištu

Vizija Sektora obrambene industrije jasno ističe potrebu podizanja konkurentnosti ovog sektora kroz razvoj baze proizvođača koji imaju za cilj efikasno odgovoriti na potrebe i zahtjeve koje postavljaju moderne obrambene politike koje bi RH trebala provoditi samostalno ali i kao članica EU i NATO saveza.

Misija detaljnije specificira i podupire Viziju kroz ukazivanje na nužnost suradnje svih dionika koji se prepoznaju u ovom Sektoru a definira i okvir kojem bi trebala stremiti buduća baza proizvođača: rast i konkurentnost sektora kroz ulaganje u nove tehnologije, primjenu inovacija i stremljenje proizvodima visoke dodane vrijednosti i izvoznim potencijalima.

Vizija i Misija Sektora postići će se kroz identificirana 4 prioritetna područja ulaganja:

- 1. Unapređenje poslovnog okruženja kroz davanje institucionalne i infrastrukturne podrške za razvoj konkurentnosti obrambene industrije**
- 2. Jačanje konkurentnosti obrambenog sektora kroz istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije**
- 3. Razvoj i predstavljanje jasnih modela financiranja obrambene industrije**
- 4. Pozicioniranje i internacionalizacija Sektora, jačanje utjecaja u djelovanju prema ključnim dionicima sustava te identificiranje potencijala i mogućnosti doprinosa sektora obrambene industrije razvoju društva u cjelini**

Horizontalna mjera koje se provlači kroz sva prioritetna područja odnosi se na usklađivanje politike razvoja sektora obrambene industrije sa politikama korištenja strukturnih instrumenata Kohezijske politike EU.

Osnovni pokazatelji uspješnosti ispunjenja zacrtane Vizije i Misije bit će povećanje industrijske proizvodnje sektora obrambene industrije, postotak korištenja i nabave domaćih inovativnih proizvoda i sustava za potrebe ključnih dionika obrambeno-sigurnosnog sustava RH, povećanje izvoznih financijskih pokazatelja, povećanje udjela istraživanja i razvoja u BDP-u sektora, razvoj poslovno-potpornih institucija specijaliziranih za ovaj Sektor i povećanje broja zaposlenih u sektoru.

PRIORITETNO PORUČJE 1. - Unapređenje poslovnog okruženja kroz davanje institucionalne i infrastrukturne podrške za razvoj konkurentnosti obrambene industrije

SVRHA

Svrha ovog prioritetnog područja je stvoriti uvjete za povećanje konkurentnosti sektora obrambene industrije kroz poboljšanje regulatornog i zakonodavnog okvira koji u ovom trenutku nije optimiziran za natjecanje na Eu i globalnom tržištu. Unapređenje poslovnog okruženja za tvrtke koje se mogu povezati sa obrambenom industrijom provest će se kroz razvoj poslovne i znanstveno-istraživačke infrastrukture bitne za ovaj industrijski sektor, povezivanjem javnog i znanstveno-istraživačkog sektora, identificiranjem domaćeg lanca vrijednosti te uključivanjem u međunarodni lanac vrijednosti. Bitan preduvjet za sve gore navedene aktivnosti je usklađenost sa smjerom razvoja OSRH koji su i ključni korisnici proizvoda i aktivnosti povezanih sa ovim industrijskim sektorom.

OPRAVDANOST

Zakonodavni i regulativni okvir za sektor obrambene industrije je u ovom trenutku usklađen sa EU ali je pitanje koliko je efikasan i prilagođen za privatna društva koja su vezana za postojeći regulativni okvir. Ključni nedostatak u poslovanju ovog industrijskog sektora identificiran je kroz nabavu i poslovanje sa korisnicima državnog proračuna RH koji su glavni nabavljači proizvoda i opreme vojne namjene što definira ovaj sektor. Identificirano je nepostojanje jasno definiranih kriterija po kojima se netko može proglasiti proizvođačem naoružanja i vojne opreme. Iako je Zakonom o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme ("Narodne novine", broj 33/02, 173/03 i **146/08**) **propisano da Vlada RH posebnim propisom određuje uvjete i kriterije koje moraju ispunjavati proizvođači** naoružanja i vojne opreme, uvidom u trenutnu provedbu jasno je da ti Kriteriji ili ne postoje ili ne predstavljaju korist za proizvođače naoružanja i vojne opreme u Republici Hrvatskoj.

Za unapređenje konkurentnosti potrebno je i kontinuirano pratiti donošenje zakona i podzakonskih akata relevantnih za sektor i sudjelovati u partnerskim konzultacijama pri donošenju novih ili revidiranju postojećih bilo na nacionalnoj ili EU razini.

Također, sukladno potrebama poslovnog sektora, potreban je daljnji razvoj i unapređenje poslovne i znanstveno-istraživačke i inovacijske infrastrukture namijenjene sektoru obrambene industrije te umrežavanje iste kroz visoko-tehnološku mrežu za industriju i tehnološke platforme koje ova industrija može koristiti u svojem razvoju

Jedna od slabosti sektora je i zasad neidentificiran domaći lanac vrijednosti ali i nedovoljna uključenost u međunarodni lanac vrijednosti. Izvjesno je da se zemlje članice EU koje imaju razvijene obrambene industrijske sektore pod okriljem EDA (European Defence Agency) organiziraju u lanac dobavljača za potrebe provedbe Europske sigurnosne i obrambene politike. Stoga je potrebno usklađivanje sektora s međunarodnim standardima kvalitete i normama kako bi se mogli uključiti i pozicionirati u budućem lancu dobavljača EU zemalja ali i u međunarodne lance vrijednosti.

U analizama sektora obrambene industrije utvrđena je i slaba povezanost i suradnja akademske zajednice i dionika iz privatnog sektora. Taj problem riješit će se kroz povezivanje javnog, poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora kroz poslovne klastere i klaster konkurentnosti za ovaj Sektor.

MJERE

Prioritetno područje *“Unaprjeđenje poslovnog okruženja kroz davanje institucionalne i infrastrukturne podrške za razvoj konkurentnosti obrambene industrije”* uključuje sljedeće mjere:

- 1.1. **Prepoznavanje obrambene industrije kao važnog čimbenika razvoja gospodarstva te integriranje ovog sektora u strateški nacionalni/regionalni/lokalni razvoj**
- 1.2. **Popisivanje ključnih industrijskih kapaciteta koji daju podršku obrambenom sektoru (kapaciteti proizvodnih postrojenja, tehnološki kapaciteti, znanstveno-istraživačka infrastruktura na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini)**
- 1.3. **Identifikacija i unaprjeđenje regulativnog okvira iz relevantnih područja koja utječu na razvoj obrambenog sektora u smjeru poboljšanja zakonodavnog okvira za djelovanje i razvoj obrambene industrije**
- 1.4. **U suradnji s MORH-om davanje jasnog smjera Sektoru u pogledu razvoja obrambenih snaga (u kojim se budućim izazovima vide OSRH i u kojim područjima žele zadržati suvereni kapacitet proizvodnje – razvoj niša)**
- 1.5. **Definiranje lanca vrijednosti kroz partnerstva privatnog, javnog i znanstveno-istraživačkog sektora**
- 1.6. **Pozicioniranje obrambene industrije RH u međunarodnim lancima vrijednosti uz identifikaciju i razvoj strateških partnerstva na EU i globalnoj razini**
- 1.7. **Unaprjeđenje poslovne i znanstveno-istraživačke infrastrukture za potrebe obrambene industrije**

1.1. Prepoznavanje obrambene industrije kao važnog čimbenika razvoja gospodarstva te integriranje ovog sektora u strateški nacionalni/regionalni/lokalni razvoj

Strateške smjernice razvoja sektora obrambene industrije predstavljaju podlogu za izradu strateških razvojnih dokumenata na svim razinama. To između ostalog uključuje prepoznavanje identificiranih smjerova razvoja ovog industrijskog sektora u Industrijskim politikama RH za razdoblje 2014-2020 (Industrijska Strategija 2014-2020) te pri izradi S3 (Strategije pametne specijalizacije) koja je ex-ante preduvjet za povlačenje sredstava za istraživanje, razvoj i inovacije iz European Regional Development Fund (ERDF) što će dati snažnu podršku ovom sektoru po pitanju dostupnosti sredstava budućih ESI Fondova Europske unije.

1.2. Popisivanje ključnih industrijskih kapaciteta koji daju podršku obrambenom sektoru (kapaciteti proizvodnih postrojenja, tehnološki kapaciteti, znanstveno-istraživačka infrastruktura na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini)

Izrada jedinstvene baze podataka sa svim relevantnim podacima koji se tiču sektora obrambene industrije jedna je od osnovnih mjera i preduvjeta kako bi se utvrdili kapaciteti, mogućnosti i potencijali istog. Baza podataka bit će razvijana od strane Ministarstva gospodarstva te će biti dijelom Visoko-tehnološke mreže za industriju. Baza podataka popisat će sve ključne industrijske kapacitete kao što su kapaciteti proizvodnih postrojenja te trenutno postojeću znanstveno-istraživačku i inovacijsku infrastrukturu dostupnu od strane akademske zajednice, ali i onu koja postoji u privatnom sektoru. Na osnovu tih podataka definirat će se tehnološki kapaciteti i razvojne mogućnosti ovog sektora

1.3. Identifikacija i unaprjeđenje regulativnog okvira iz relevantnih područja koja utječu na razvoj obrambenog sektora u smjeru poboljšanja zakonodavnog okvira za djelovanje i razvoj obrambene industrije

Radi poboljšanja konkurentnosti sektora, a s obzirom na važnost koju zakonodavni okvir ima, potrebno je voditi bazu podataka koja objedinjuje sve zakone i podzakonske akte relevantne za sektor, kontinuirano pratiti njihovo donošenje ili revidiranje postojećih te upozoriti na eventualnu potrebu njihovog usuglašavanja. Također je poželjno da članovi klastera sudjeluju u partnerskim konzultacijama pri donošenju istih bilo na nacionalnoj ili EU razini.

Kao što je već napomenuto u razlaganju Opravdanosti ovog Prioritetnog područja, jedan od ključnih nedostataka je identificiran u nepostojanju jasno definiranih kriterija po kojima se

netko može proglasiti proizvođačem naoružanja i vojne opreme. Ministarstvo gospodarstva će temeljem svojih nadležnosti za industrijske politike inzistirati na izradi ili revidiranju (ukoliko postoji) Propisa Vlade RH po kojem se određuju **uvjeti i kriteriji koje moraju ispunjavati proizvođači** naoružanja i vojne opreme. Jasno definirani kriteriji kojima se precizno propisuje i specificira tko su zaista proizvođači naoružanja i vojne opreme moći će se kasnije koristiti u prilagodbi Zakona o javnoj nabavi koji bi trebao služiti kao glavni alat za podizanje konkurentnosti ovog sektora.

1.4. U suradnji s MORH-om davanje jasnog smjera Sektoru u pogledu razvoja obrambenih snaga (u kojim se budućim izazovima vide OSRH i u kojim područjima žele zadržati suvereni kapacitet proizvodnje – razvoj niša)

Sektor obrambene industrije prepoznaje ključnu važnost i ulogu Ministarstva obrane Republike Hrvatske (MORH) u definiranju smjerova razvoja i tehničke modernizacije Oružanih snaga Republike Hrvatske (OSRH). Prepoznato je Hrvatski sabor je u ožujku 2002. godine donio odluku o proglašenju Zakona o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme. Doneseni zakon uređuje planiranje i razvoj proizvodnje i remonta naoružanja i vojne opreme (NVO), određuje izradu kriterija uporabe proizvodnih i remontnih kapaciteta te zaštite i prometa NVO-a. Pod proizvodnjom NVO-a zakon obuhvaća dizajniranje novih sustava, razvoj prototipova i serijsku proizvodnju. Planiranje proizvodnje se temelji na Dugoročnom planu razvoja OSRH koji donosi Hrvatski sabor.

Tehnička modernizacija OSRH trebala bi se u budućnosti zasnivati na domaćoj proizvodnji naoružanja i vojne opreme. Domaća proizvodnja predstavlja prvi čimbenik opremanja oružanih snaga, a jačanje njene sposobnosti i konkurentnosti je odrednica razvoja obrambene industrije. Industrijski proizvođači naoružanja i vojne opreme ali i pridružena akademska zajednica vezana za ovaj industrijski sektor iščekuje definiranje Dugoročnog plana razvoja OSRH koji odobrava Hrvatski Sabor. Svjesni smanjenih financijskih mogućnosti MORH-a, u budućem Dugoročnom planu razvoja OSRH bilo bi bitno da MORH za industriju odredi područja i cjeline u kojima želi zadržati suverene kapacitete proizvodnje naoružanja i vojne opreme. U tom pogledu Klaster konkurentnosti obrambene industrije može pružiti MORH-u uvid o trenutnim kapacitetima s kojima raspolaže sektor obrambene industrije. Na temelju tih inputa i informacija iz same industrijske baze ovog sektora, MORH može jasnije odrediti na kojim područjima se može pouzdati na konkurentne i tehnološki napredne proizvođače iz RH koji mogu pružiti najveću vrijednost našim oružanim snagama. Određivanjem područja i cjelina u kojima MORH želi suverene kapacitete proizvodnje naoružanja i vojne opreme, jasnije će se usmjeriti i tehnološki smjer razvoja ovog sektora koji može i mora biti podržan buduće

dostupnim ESI Fondovima Europske unije što uvelike jača kapacitete i financijske mogućnosti za ovaj sektor.

1.5. Definiranje lanca vrijednosti kroz partnerstva privatnog, javnog i znanstveno-istraživačkog sektora

Prema jasno definiranom razvojnom smjeru koji želi zauzeti MORH u Dugoročnom planu razvoja OSRH, potrebno je napraviti istraživanje tržišta s ciljem utvrđivanja potreba postojećih i potencijalnih segmenata i niša u okviru sektora obrambene industrije te definirati lanac vrijednosti sektora kako bi se omogućilo ciljano privlačenje investicija u identificirane praznine u okviru postojećeg te unaprijedio isti. Važno je definirati i utvrditi segmente koji fale te sukladno tome usmjeravati dostupna proračunska sredstva i sredstva ESI fondova upravo u razvoj tih potrebnih i komplementarnih segmenata industrije.

1.6. Pozicioniranje obrambene industrije RH u međunarodnim lancima vrijednosti uz identifikaciju i razvoj strateških partnerstva na EU i globalnoj razini

Cilj ove mjere je jasno pozicioniranje hrvatskih proizvođača naoružanja i vojne opreme, ali gospodarskih subjekata koji imaju interes plasmana svojih proizvoda i usluga prema NATO-u u vidu pojedinih logističkih servisa u lancima vrijednosti koje definiraju zadužena tijela unutar EU i NATO saveza. Smjer EU i NATO Saveza je definiranje lanaca vrijednosti dobavljača koji mogu poslužiti za efikasniju, jeftiniju i usmjereniju opskrbu obrambenih snaga EU i NATO. RH sa svojim kapacitetima treba definirati i pozicionirati se u područjima djelovanja gdje imamo dostupne industrijske kapacitete, komparativne prednosti i potencijale.

1.7. Unaprjeđenje poslovne i znanstveno-istraživačke infrastrukture za potrebe obrambene industrije

Ova mjera podrazumijeva definiranje, daljnje razvijanje i po potrebi izgradnju znanstveno-istraživačke infrastrukture i znanstveno tehnološke infrastrukture koja se nalazi u okviru tehnoloških platformi prioritetnih sektora (centri kompetencije, centri izvrsnosti, ispitni centri, laboratoriji za istraživanje i razvoj, centri za transfer tehnologije, tehnološki inkubatori te poslovni inovacijski centri) a sve u cilju davanja podrške ovom industrijskom sektoru po pitanju jačanja inovacijskih i tehnoloških kapaciteta.

U cilju što boljeg povezivanja znanstveno-istraživačkog i poslovnog sektora razviti će se tehnološke platforme koje će pružati podršku sektoru obrambene industrije iz raznih aspekata. Obzirom da je Sektor obrambene industrije horizontalan, što znači da zalazi u razna područja

istraživanja i razvoja(od ispitivanja novih materijala do razvoja složenih robotskih strojeva i sustava), koristiti će se dostupne sektorske tehnološke platforme koje će davati tehnologijsku podršku sektoru obrambene industrije iz raznih aspekata.

Visokotehnološka mreža za industriju će biti osnovni izvor informacija za dostupnost i identifikaciju znanstveno-istraživačke i inovacijske infrastrukture po pojedinom području istraživanja te će sektoru obrambene industrije (malim, srednjim i velikim poduzećima) koristiti kroz jasnije umrežavanje znanstveno-istraživačke infrastrukture, opreme i adekvatnih ljudskih resursa sukladno potrebama gospodarstva, omogućavanje sinergije između znanstveno-istraživačkih institucija, pružanje informacija o mogućnostima korištenja ljudskih resursa i opreme za istraživanje i razvoj.

PRIORITETNO PORUČJE 2. - Jačanje konkurentnosti obrambenog sektora kroz istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije

SVRHA

Sektor obrambene industrije u globalnim okvirima je već duže vrijeme prepoznat kao izvor inovacija i visoko tehnoloških proizvoda koji su unaprijeđivali ne samo vojnu komponentu pojedinog društva ili industrijskog segmenta, već su pomicali sveukupne barijere razvoja cijelog društva, pa čak i ukupno ljudske civilizacije. Jedan od najboljih primjera u kojima je vojno namjenska industrija utjecala na podizanje društva i civilizacije u cjelini je projekt „Internet“ – koji je izvorno bio zamišljen kao vojna komunikacijska mreža, dok je kasnije evoluirao u najnapredniji komercijalni alat i stvorio jednu kompletno novu industriju. Inovacije imaju snažnu poveznicu s sektorom obrambene industrije, ključni su pokretač produktivnosti, najviše mogu doprinijeti profitabilnosti i stvaranju novih tržišta i poslovnih prilika.

Svrha ovog prioritetnog područja je unaprijediti sektor obrambene industrije putem ulaganja u tehnološki razvoj i istraživanje te razvoj i komercijalizaciju inovacija putem primjene pametnih i naprednih tehnologija, što će rezultirati razvojem novih proizvoda u skladu sa zahtjevima tržišta, unapređivanjem i razvijanjem novih proizvodnih procesa kroz uvođenje visoko tehnoloških rješenja i tehnologija koje mogu koristiti ključni dionici ovog industrijskog sektora te stvaranjem snažne tehnološke baze (kako u tehnološkim kapacitetima, tako i u ljudskim kapacitetima) koja će biti temeljem budućeg razvoja sektora.

OPRAVDANOST

Istraživanje, razvoj i inovacije predstavljaju trenutno najdostupnija područja iz kojih se ovaj industrijski sektor može financirati. Trenutna regulativa EU ne podržava financiranje proizvodnje vojne tehnologije i opreme.

U skladu sa zahtjevima i budućeg razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske koje streme tehničkoj modernizaciji, novim visokokvalitetnim proizvodima koji udovoljavaju potrebama i zahtjevima novog smjera razvoja i mogućnosti naših OSRH u budućnosti (2020), ovim prioritetnim područjem nastoji se povećati ulaganja u istraživanje, tehnološki razvoj i komercijalizaciju inovacija i primjenu naprednih (KET) tehnologija.

MJERE

Prioritetno područje „Jačanje konkurentnosti obrambenog sektora kroz istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije“ uključuje sljedeće mjere:

- 2.1. Razvijati projekte koji se fokusiraju na razvoj novih tehnologija i inovativnih proizvoda i usluga sa većom dodanom vrijednosti i izvoznim potencijalom**
- 2.2. Osnajivanje suradnje znanstveno-istraživačkih i gospodarskih institucija, javnih i privatnih inicijativa koje podržavaju istraživanje i razvoj i komercijalizaciju inovacija u obrambenom sektoru**
- 2.3. Određivanje smjera razvoja i definiranje ključnih tehnologija obrambenog sektora – u suradnji s MORH-om identificirati ključne tehnologije koje OSRH žele samostalno razvijati, unaprjeđivati i primjenjivati u budućim aktivnostima**
- 2.4. Aktivno praćenje razvoja novih naprednih tehnologija (KET – Nano-materijali, biotehnologija, ICT, fotonika i nano i mikro-elektronika) te u suradnji sa znanstveno-istraživačkom zajednicom odrediti područja KET-a koja bi bila perspektivna za daljnje razvijanje i primjenu u obrambenom sektoru i relevantnim dionicima**
- 2.5. Koristiti multi-sektorsko povezivanje i umrežavanje s ostalim sektorima u cilju identificiranja i generiranja onih tehnologija i inovativnih ideja (multidisciplinarnih inovativnih projekata) koje bi mogle imati primjenu u obrambenoj industriji**
- 2.6. Raditi na internacionalnom povezivanju sa inozemnim partnerima i institucijama po pitanju istraživanja i razvoja**
- 2.7. Koristiti buduće sektorske (SET) i napredne (KET) tehnološke platforme kao alate za mapiranje područja istraživanja, brzu identifikaciju ključnih tehnologija i procesa te suradnje sa znanstveno-istraživačkom zajednicom relevantnom za obrambeni sektor i specifična područja djelovanja**
- 2.8. Razvijanje specijaliziranog centra kompetencija (Nacionalnog ispitnog centra) s fokusom na područja istraživanja i razvoja tehnologija koja su identificirana kao ključna za razvoj i moguću efektivnu i brzu primjenu u OSRH i/ili dionicima iz privatnog sektora**

2.1. Razvijati projekte koji se fokusiraju na razvoj novih tehnologija i inovativnih proizvoda i usluga sa većom dodanom vrijednosti i izvoznim potencijalom

Potrebno je poticati razvoj projekata u kojima će se naglasak stavljati na razvijanje novih tehnologija te inovativnih proizvoda i usluga koji će u konačnici imati uspješnu komercijalizaciju na tržištu. Ciljat će se razvoj onih tehnologija i proizvoda koji će dodavati vrijednost cjelokupnom sektoru te imati potencijal plasmana na izvozna tržišta u vidu kvalitete, udjela visoko tehnoloških rješenja, troškova proizvodnje te primjenjivosti u ciljanim tržišnim nišama (zemljama)

Razvijanjem ovakvih projekata nastojat će se usmjeriti ključne dionike u specifične smjerove razvoja ali i promijeniti sveukupni način razmišljanja trenutnih i budućih dionika ovog industrijskog sektora prema razvoju konkurentnosti isključivo kroz inovacije i tehnološki razvoj. Ovim smjerom razvoja postići će se i bolje umrežavanje privatnog, znanstveno-istraživačkog i javnog sektora te će se najbolje iskoristiti potencijal kojeg Hrvatska zasigurno ima u odnosu na zemlje u okruženju.

2.2. Osnaživanje suradnje znanstveno-istraživačkih i gospodarskih institucija, javnih i privatnih inicijativa koje podržavaju istraživanje i razvoj i komercijalizaciju inovacija u obrambenom sektoru

Razvoj i osnaživanje uloge klastera konkurentnosti sektora obrambene industrije, utemeljenog u lipnju 2013. godine, koristit će se kao osnovni instrument za između ostalog: podizanje sektorske konkurentnosti, instrument za učinkovito korištenje fondova i programa EU, instrument razvoj projekata i stvaranje nove dodane vrijednosti na razini Sektora.

Klaster konkurentnosti će u svojim aktivnostima konstantno poticati umrežavanje ključnih dionika sektora kroz organizaciju radionica, okupljanja dionika u vidu prezentacija dostupnih projekata i ideja od strane akademske zajednice prema industriji i obratno te povezivanje unutar budućih tehnoloških platformi a sve u cilju podrške i jačanju istraživanja, razvoja i inovacija u sektoru obrambene industrije.

2.3. Određivanje smjera razvoja i definiranje ključnih tehnologija obrambenog sektora – u suradnji s MORH-om identificirati ključne tehnologije koje OSRH žele samostalno razvijati, unaprjeđivati i primjenjivati u budućim aktivnostima

Ova mjera povezana je isključivo sa nužnošću planske dugoročne tehničke modernizacije OSRH u skladu sa financijskim mogućnostima ali i jasnim smjerovima razvoja onih tehnologija za koje MORH utvrdi da su ih je potrebno samostalno razvijati te koje će zasigurno primjenjivati u budućim aktivnostima i razvoju.

Industrija i svi ključni dionici ovog sektora podržavaju i spremni su kroz djelovanje Klastera konkurentnosti sektora obrambene industrije sudjelovati u izradi smislenog, operativno učinkovitog te financijski najoptimalnijeg Dugoročnog plana razvoja OSRH koji donosi Hrvatski sabor na prijedlog MORH-a. Iako sukladno važećim zakonima i zakonskim propisima odgovornost za upravljanje i bavljenje proizvodnjom za obrambene potrebe leži na Vladi RH, odnosno na MORH-u, nositelji razvoja NVO-a (proizvođači, akademska zajednica, remontni kapaciteti ali i resorna ministarstva nadležna za gospodarstvo te malo i srednje poduzetništvo) trebali bi biti aktivnije uključivani u definiranju smjerova razvoja.

2.4. Aktivno praćenje razvoja novih naprednih tehnologija (KET – Nano-materijali, biotehnologija, ICT, fotonika i nano i mikro-elektronika) te u suradnji sa znanstveno-istraživačkom zajednicom odrediti područja KET-a koja bi bila perspektivna za daljnje razvijanje i primjenu u obrambenom sektoru i relevantnim dionicima

Uz definiranje smjerova razvoja ključnih tehnologija obrambenog sektora koje će se definirati u Dugoročnom planu razvoja OSRH, vrlo je bitno pratiti razvoj te potencijalno nadopunjavanje postojećih identificiranih tehnologija i tehnoloških procesa sa novim naprednim tehnologijama (engl. KET – Key Enabling Technologies). KET Tehnologije uključuju slijedeće cjeline: Nano materijale, biotehnologiju, ICT, fotoniku te nano i mikroelektroniku.

Bez primjena naprednih (KET) tehnologija neće biti moguće uspješno konkurirati na globalnom i EU tržištu koja već prepoznaju značaj i potencijale koje KET Tehnologije pružaju. Bitno za naglasiti je da istraživanje primjena KET Tehnologija imaju i dvojnu namjenu te ih je stoga lako aplicirati i financirati dostupnim ESI Fondovima. Primjena ključnih naprednih tehnologije (KET), može osigurati osnova za široku primjenu novih procesa, uvođenja novih proizvoda i usluga, uključujući i razvoj novih konkurentnih proizvodnih niša unutar sektora obrambene industrije u narednom desetljeću u Republici Hrvatskoj.

2.5. Koristiti multi-sektorsko povezivanje i umrežavanje s ostalim sektorima u cilju identificiranja i generiranja onih tehnologija i inovativnih ideja (multidisciplinarnih inovativnih projekata) koje bi mogle imati primjenu u obrambenoj industriji

Kako bi se potaknuo što veći uspjeh u razvoju tehnologija i povećala dodana vrijednost sektora, a imajući u vidu već napomenutu komplementarnost obrambenog sektora sa drugim sektorima (npr. ICT ili Tekstil a pogotovo KET Tehnologije) vrlo je bitno inzistirati na međusektorskoj suradnji i povezanosti.

Međusektorsko povezivanje veliki je potencijal ovog sektora a povezivanje s njim pruža dobre poslovne prilike i za druge sektore (npr. prehrambeno-prerađivački Sektor može raditi na kreiranju inovativnih paketa za preživljavanje koje OSRH ali i ostali sigurnosni elementi (MUP, DUZS) mogu koristiti. Primjena EU Energetske politike i pomoćnih instrumenata u sektoru obrane pruža dodatne opcije za povezivanje obrambenog sektora i OSRH sa drugim sektorima po pitanjima energetske učinkovitosti (osobito u sektoru gradnje), obnovljivih izvora energije i alternativnih goriva te energetske infrastrukture.

Nadalje, međusektorsko povezivanje omogućuje dvojnju primjenu (engl. „Dual use“) koja je ključni preduvjet za odobrenje financiranja tehnologija i opreme vojne namjene iz buduće dostupnih ESI Fondova.

2.6. Raditi na internacionalnom povezivanju sa inozemnim partnerima i institucijama po pitanju istraživanja i razvoja

Kako bi se što više osnažili razvojno istraživački kapaciteti sektora obrambene industrije potrebno je uključivanje relevantnih dionika (poduzetnika, znanstvenika i istraživača) u rad radnih tijela u okviru Europske komisije (EU Tehnološke platforme, Radne skupine za izradu strateškog i zakonodavnog okvira, Industrijske grupe, itd). Nakon što se identificiraju dugoročni planovi razvoja ovog sektora po pitanju istraživanja i razvoja, jedan od ključnih momenata bit će i uključivanje hrvatskih partnera u međunarodne projekte koji će podržavati određenu vrstu istraživanja i razvoja u okviru Programa Zajednice kao što je npr. Program HORIZON 2020, COSME – specijalni programi dizajnirani za podršku obrambeno orijentiranim malim i srednjim poduzećima, te programi Transnacionalne suradnje (Dunavski program, Mediteranski program, Jadransko-jonski program) i programi međuregionalne suradnje.

Uz navedene programe potrebno je razvijati suradnju sa inozemnim partnerima koji imaju postojeće istraživačke i razvojne kapacitete koji bi se mogli koristiti u razvojnim aktivnostima sektora obrambene industrije te su voljni surađivati na projektima od zajedničkog interesa (npr. AREA Znanstveni park, Trst)

2.7. Koristiti buduće sektorske (SET) i napredne (KET) tehnološke platforme kao alate za mapiranje područja istraživanja, brzu identifikaciju ključnih tehnologija i procesa te suradnje sa znanstveno-istraživačkom zajednicom relevantnom za obrambeni sektor i specifična područja djelovanja

Tehnološke platforme dio su Visoko-tehnološke mreže za industriju Republike Hrvatske i naslanjaju se na EU i regionalne tehnološke platforme te će biti jedan od glavnih alata za učinkovito korištenje znanstveno-istraživačke i inovacijske infrastrukture za potrebe industrije. Njihov razvoj uvršten je razvojne planove Ministarstva gospodarstva ali i strateške „ex-ante“ (obvezni preduvjeti) dokumente kojima Republika Hrvatska pokazuje Europskoj Uniji svoj dugoročni smjer razvoja.

Tehnološke platforme mogu biti sektorske ili KET tehnološke platforme. Sektorsku/KET tehnološku platformu čini mreža interesnih partnera iz gospodarstva, javnog i znanstveno-istraživačkog sektora povezanih na razvoju i učinkovitoj primjeni znanstveno-istraživačke infrastrukture koja omogućuje primjenu novih tehnologija i komercijalizaciju inovacija u cilju jačanja konkurentnosti jednog ili više prioritarnih industrijskih sektora i hrvatskog gospodarstva u cjelini. Institucije u okviru tehnoloških platformi međusobno su povezane komunikacijskom platformom.

Korist za sektor obrambene industrije u razvoju tehnoloških platformi bit će točno evidentiranje i popisivanje dostupne znanstveno-istraživačke i inovacijske infrastrukture, utvrđivanje praznina u odnosu na razvojne planove te shodno tome i odobrenja financiranja određene istraživačke i inovacijske infrastrukture i na kraju brza i efikasna identifikacija ključnih znanstveno-istraživačkih kadrova u pojedinom području istraživanja. Sektor obrambene industrije neće imati svoju zasebnu tehnološku platformu, ali će zato zasigurno koristiti kapacitete tehnološke platforme za mehatroniku i robotiku te tehnološke platforme za ICT i kreativne industrije a pogotovo naprednih (KET) tehnoloških platformi.

2.8. Razvijanje specijaliziranog centra kompetencija (Nacionalnog ispitnog centra) s fokusom na područja istraživanja i razvoja tehnologija koja su identificirana kao ključna za razvoj i moguću efektivnu i brzu primjenu u OSRH i/ili dionicima iz privatnog sektora

Centri kompetencije predstavljaju specijalizirane poslovne subjekte koji provode istraživačke projekte razvojnog ili proizvodnog karaktera i razvijaju kompetencije u pojedinim područjima te s kojim drugi poslovni subjekti mogu ugovoriti usluge istraživanja i razvoja u svrhu jačanja pojedinih gospodarskih/industrijskih grana.

Na temelju utvrđene potrebe industrije za izgradnjom novih i unaprijeđenijem postojećih inovacijskih kapaciteta poticat će se daljnja podrška sustavnom razvoju inovacijske infrastrukture s naglaskom na centre kompetencije.

Centri kompetencije odraz su potrebe industrije (jednog ili više sektora) i mogu biti osnovani od strane znanstvene institucije, institucija za istraživanje i razvoj, regionalne ili lokalne samouprave, klastera ili poslovnih subjekata. To su specijalizirani poslovni subjekti koji provode istraživačke i razvojne projekte za naručitelje iz poslovnog sektora uz suradnju akademske zajednice. Osnovni cilj osnivanja centara kompetencije je povećati konkurentnost industrijskog sektora, kako u velikim tvrtkama, tako i malim i srednjim tvrtkama, komercijalizacijom inovacija i primjenom nove tehnologije.

Centri kompetencija mogu biti sastavni dio jedne ili više STEP ili KET tehnoloških platformi. S obzirom da su jedno od prioriternih područja financiranja Europskog fonda za regionalni razvoj za 1. tematski cilj Istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije njihov razvoj moći će se sufinancirati iz ESI fondova.

Svrha Centara kompetencija je premostiti jaz između znanstveno-istraživačkog i gospodarskog sektora kombiniranjem izvrsnosti od strane znanstveno-istraživačkih institucija s potrebama industrijskog sektora i to: *(i)* koncentracijom inovacijske infrastrukture, opreme i ljudskih potencijala na određenom području, *(ii)* stimuliranjem komercijaliziranja rezultata istraživanja i primjene novih tehnologija, *(iii)* poticanjem prijenosa znanja i tehnologija sa sveučilišta i drugih istraživačkih organizacija na gospodarstvo i gospodarske subjekte, *(iv)* privlačenjem kapitala, novih ulaganja i mobiliziranja talenata za istraživanje i razvoj, *(v)* osnivanjem spin-off i inovativnih start-up tvrtke, *(vi)* stvaranjem novog znanja na temelju različitih oblika istraživanja, *(vii)* edukacijom i širenjem znanja prema ciljanim dioničkim skupinama, *(viii)* povećanjem kvalitete života građana primjenom društvenih i „otvorenih“ inovacija.

Preduvjeti za osnivanje centara kompetencije su: *(i)* Utvrđena potreba gospodarstva (jednog ili više prioriternih industrijskih sektora za razvoj RH) za inovacijskom infrastrukturom, *(ii)* Identificirana struktura centra kompetencije (s mogućnošću nadogradnje postojeće znanstveno-istraživačke ili inovacijske infrastrukture), *(iii)* Izrađen strateški plan za istraživanje i razvoj sa identificiranom primjenom u gospodarstvu za razdoblje 2014-2020 (utvrđena područja istraživanja i razvoja, identificirani sektori u kojim je moguće transferirati novu tehnologiju ili razviti nove proizvode putem komercijalizacije inovacija, postavljeni pokazatelji uspješnosti), *(iv)* Stabilni izvori financiranja i uvjeta za poslovanje koji ne ovise samo o javnim sredstvima.

PRIORITETNO PORUČJE 3. - Razvoj i predstavljanje novih modela financiranja obrambene industrije

SVRHA

U cilju razvoja i povećanja konkurentnosti sektora obrambene industrije neophodno je upostaviti i razviti financijske mehanizame kojima bi se olakšao pristup financijskim instrumentima za potporu projekata ovog industrijskog sektora. Pristup adekvatnim i konkurentnim izvorima financiranja osnova je svake strategije i plana.

Temeljni izvor financiranja provedbe Strateških smjernica sektora obrambene industrije do ulaska u Europsku Uniju bit će proračun resornih tijela državne uprave i pripadajućih agencija, županijski i lokalni proračuni, dok će se nakon ulaska Republike Hrvatske u EU moći koristiti i strukturni instrumenti Kohezijske politike Europske Unije i Programi Zajednice. Pri korištenju fondova Europske unije bit će potrebno voditi brigu o pravilima vezanim uz striktna ograničenja financiranja proizvodnje naoružanja i vojne opreme kao i pravilima vezanim uz zaštitu tržišnog natjecanja, (usklađenost dodjele bespovratnih sredstava sa horizontalnim potporama EU - Regionalne potpore i Potpore za istraživanje, razvoj i inovacije).

Sektor obrambene industrije će kroz dolje navedene nastojati identificirati dostupnost i mogućnosti financiranja kroz domaće potpore i buduće dostupne Strukturne i investicijske fondove Europske unije (ESI fondove) za ovaj sektor

OPRAVDANOST

Jedna od najvećih slabosti ovog industrijskog sektora jest konstantno reduciranje sredstava za razvoj i nabavu naoružanja i vojne opreme od strane najvećeg kupca – MORH-a. Zbog globalne financijske krize, smanjenja proračunskih sredstava, konstantnih usklađenja sa NATO politikama, novih pravila unutar EU po pitanju smjera obrambene industrije, MORH teško može i planirati sigurnu nabavu naoružanja i vojne opreme.

Drugi ograničavajući faktor je specifičnost sektora. Sa razine EU financiranja, buduće dostupnih Strukturnih i investicijskih fondova Europske unije (ESI fondovi), ovaj industrijski sektor ima stavljena velika ograničenja u vidu nemogućnosti financiranja bilo koje vrste naoružanja i vojne opreme iz ESI fondova. Dozvoljena su samo ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije za ovaj sektor te ulaganja u kojima postoji dokazana dvojna namjena za određenu infrastrukturu, opremu ili proizvode (Engl. „Dual-effect“). Upravo stoga se kroz ovaj cijeli dokument fokusira na ulaganja u znanstveno-istraživačku i inovacijsku infrastrukturu i projekte.

Treća ograničavajuća okolnost za ovaj sektor je nevoljkost financijskog sektora u praćenju projekata ovog industrijskog sektora – po pitanju konkurentnosti financijskih mehanizama koje nude financijske institucije (nekonkurentna kamatna stopa i uvjeti financiranja) ali i po pitanju zaštite interesa vanjskih konkurenata kroz trenutno postojeću bankarsku strukturu vlasništva u RH.

Pitanje omogućavanja bolje financijske potpore jedno je od ključnih u smislu postizanja veće konkurentnosti sektora te su stoga dolje navedene mjere koje bi trebale pružiti dodatne financijske resurse za ovaj, po pitanju financiranja, limitirani industrijski sektor.

MJERE

Prioritetno područje „Razvoj i predstavljanje novih modela financiranja obrambene industrije“ uključuje sljedeće mjere:

- 3.1. Identifikacija i razvoj projekata sa dvojnou namjenom („dual-use“) radi lakšeg pristupa financiranju iz strukturnih (ESI) Fondova i istraživačkih programa Unije (HORIZON 2020)**
- 3.2. Korištenje NATO grantova kao financijskog impulsa za znanstveno-istraživačke projekte i inovacije**
- 3.3. Korištenje novih financijskih instrumenata i mehanizama,**
- 3.4. Podrška lokalne i regionalne samouprave u (su)financiranju projekata (nacionalna sredstva, ESI fondovi)**
- 3.5. Organiziranje jasnih sistema praćenja i prezentacije međunarodnih natječaja u okviru EDA (European Defence Agency) i NATO-a**

3.1. Identifikacija i razvoj projekata sa dvojnou namjenom („dual-use“) radi lakšeg pristupa financiranju iz strukturnih (ESI) Fondova i istraživačkih programa Unije (HORIZON 2020)

Projekti (infrastrukturni i/ili proizvodno-inovacijski) koji imaju jasno naglašenu i dokazivu dvojnou namjenu jedina su vrsta projekata koji se mogu financirati iz ESI Fondova po pitanju vojne industrije. Proizvodi i tehnologije s dvojnou namjenom su one koje se normalno koriste za civilne svrhe ali mogu imati i vojnu namjenu (primjer: telemetrijska oprema koja se kao modificirana može koristiti za vojne bespilotne letjelice ili oprema za podvodna istraživanja koja modificirana može poslužiti za vojne svrhe – pojasi za spasavanje, specijalni prsluci za ronjenje i naoružanje, kompasi, maske, itd).

Iskorištavanje potencijala dvojne namjene po pitanju istraživanja i jačanja inovacijskog potencijala smjer je koji Europska Komisija prepoznaje i podržava, pogotovo u novom programu HORIZON 2020 u kojem su stavljene 2 cjeline zanimljive za obrambenu industriju po pitanju financiranja: 1) Vodstvo u omogućavanju razvoja Industrijskih tehnologija (pogotovo one usmjerene na KET Tehnologije) i 2) Sigurna Društva (kao jedan od identificiranih Društvenih izazova). U budućoj financijskoj perspektivi 2014-2020 namjeravaju se podržati i sheme predkomercijalne nabave za nabavu prototipova – pogotovo onih vezanih za CBRNE otkrivanje, daljinski upravljane zrakoplovne sustave te komunikacijsku opremu koja je bazirana na softveru radio tehnologije. Unutar ovih uputa, a imajući u vidu buduću smjer razvoja OSRH te industrijske i tehnološke kapacitete industrije potrebno je identificirati potencijale za sektor obrambene industrije te ih poduprijeti u najboljim modelima financiranja.

3.2 Korištenje NATO grantova i natječaja kao financijskog impulsa za znanstveno-istraživačke projekte i inovacije

U okviru suradnje sa državama NATO članicama, veliki utjecaj na znanstveno-istraživački segment može imati vojno- gospodarska suradnja. S obzirom da iz znanstveno-istraživačkih projekata i u tom području mogu proizaći inovacije i patentni, značajan financijski impuls mogu biti NATO grantovi za koje mogu aplicirati domaći znanstveni instituti, fakulteti i tvrtke (u NATO je, kao vojno-političko-gospodarski savez, ušla kompletna država sa svim svojim institucijama, a ne samo Hrvatska vojska). Potrebno je imati na umu da projekti unutar ove vrste suradnje ne moraju nužno biti vezani za vojna (obrambena) istraživanja, već NATO financira i projekte na području informacijske sigurnosti, zaštite okoliša, energetike i istraživanja geohazarda (poplave, požari, potresi i drugo). Za znanstveno-istraživačke projekte koje financira NATO mogu aplicirati znanstveni instituti, fakulteti i tvrtke koje imaju odjel za istraživanje i razvoj

3.3 Korištenje novih financijskih instrumenata i mehanizama

Iako su trenutno na snazi dosta restriktivne mjere po pitanju financiranja proizvoda, usluga i tehnologija vojne namjene, u budućoj financijskoj perspektivi EU postojat će određeni programi koji mogu biti korisni i iskoristivi iz perspektive sektora obrambene industrije.

Tako je za povezivanje proizvođača vojne industrije u planu uspostavljanje „European Strategic Cluster Partnership“ koji će biti dizajniran za podršku u nastajanju novih lanaca vrijednosti, a sve kako bi se savladale zapreke s kojima se suočavaju obrambeno orijentirana mala i srednja poduzeća u globalnoj konkurenciji. Kao financijska podrška i alat realizaciji i rješavanju identificiranih prepreka predviđen je prvenstveno program COSME za mala i srednja poduzeća koja su obrambeno orijentirana. Sektor obrambene industrije RH definiran kroz Klaster konkurentnosti obrambene industrije pridružit će se zajedno sa identificiranim dionicima u proces identifikacije lanaca vrijednosti sa EU razine a čime će se našoj industriji otvoriti mogućnost dodatnih financiranja i poslovnih prilika upravo iz ovih Programa.

Enterprise Europe Network (EEN) bit će isto jedan od alata u kojima će malo i srednje poduzetništvo imati priliku koristiti sredstva za umrežavanje i partnerstva, internacionalizaciju aktivnosti i proizvoda te prijenos tehnologija i financiranje poslovnih prilika.

Šengenski Fond koji je stavljen na raspolaganje Republici Hrvatskoj po pitanju financiranja mjera za jačanje sigurnosti i prilagodbi članica EU-a Schengenskoj pravnoj stečevini. Kako je važna komponenta tog plana i unapređenje sigurnosnih elemenata kroz nabavku dodatne količinu suvremene opreme za nadzor kopnene i morske granice, što je i predviđeno akcijskim planom za provedbu strategije integriranog upravljanja granicom koji je nedavno usvojila Vlada RH, ovaj Fond postaje jedan od dodatnih izvora financiranja za obrambenu industriju.

Ovom mjerom potaknut će se razvoj i primjena novih financijskih mehanizama kao što su fondovi rizičnog kapitala i garancijski fondovi

3.4 Podrška lokalne i regionalne samouprave u (su)financiranju projekata (nacionalna sredstva, ESI fondovi)

Ova mjera zahtjeva aktivno uključivanje lokalne/regionalne samouprava u procese (su)financiranja velikih projekata od sektorskog interesa koji bi mogli predstavljati dodatno jačanje konkurentnosti i tehnološke razvijenosti sektora obrambene industrije na svom teritoriju, a koji će biti financirani iz nacionalnih sredstava ili ESI Fondova Europske Unije u narednoj financijskoj perspektivi 2014-2020. Također, lokalna/regionalna samouprava davat će potporu i privatnim infrastrukturnim projektima koji imaju određeni interes za sektor.

3.5. Organiziranje jasnih sistema praćenja i prezentacija međunarodnih natječaja u okviru Europske obrambene agencije (EDA European Defence Agency) i NATO-a

Za uspješno djelovanje naših gospodarskih subjekata unutar dostupnih EU tržišta potrebno je razviti uspješan sistem praćenja dostupnih i otvorenih međunarodnih natječaja u okviru Europske obrambene agencije (EDA European Defence Agency) i NATO-a. Prije svega potrebno je identificirati ključne dionike unutar sustava NATO-a (NSPA i slične agencije) i EU (European Defence Agency i sl) koji se bave nabavom proizvoda i usluga za potrebe NATO saveza i EU-a. Potrebno je jasno definirati mogućnosti poslovne suradnje sektora obrambene industrije RH te kapacitete koje možemo pokriti i za koje smo zainteresirani. Nužna je i edukacija i konstantna informiranost gospodarskih subjekata unutar RH koji imaju kapacitete za javljanje na međunarodne natječaje kroz seminare i sastanke radnih grupa i udruženja uz obvezno postavljanje jedinstvenog web portala/stranice na kojima će se dostupni natječaji objavljivati.

Suradnja hrvatskih institucija i gospodarskih subjekata sa NATO već je poprilično uobličena kroz djelovanje projekta „Hrvatsko gospodarstvo i NATO“ a definirano kroz Naputak o provedbi projekta „Hrvatsko gospodarstvo i NATO“. U budućnosti potrebno je ovaj projekt dodatno osnažiti te bolje definirati i unaprijediti pojedine elemente koji su se pokazali neefikasima ili lošima u provedbi za gospodarske subjekte. Ministarstvo gospodarstvo kao krovni nositelj ovog projekta će u suradnji sa predstavnicima industrije pristupiti izmjenama i dopunama Naputka kako bi unaprijedili ovaj Projekt i maksimalno iskoristili potencijale koje pruža.

PRIORITETNO PORUČJE 4. - Pozicioniranje i internacionalizacija Sektora obrambene industrije, jačanje utjecaja u djelovanju prema ključnim dionicima uz identificiranje doprinosa sektora razvoju društva u cjelini

SVRHA

Stupanj tehnološke razvijenosti pojedine države u pojedinim državama vezan je za stupanj razvijenosti obrambenog sektora. Zemlje koje posjeduju kapacitete obrambene industrije te koje su sposobne razviti i podržati razvojne talente i prednosti vezane uz obrambenu industriju, su zemlje s visokim ekonomskim i društvenim razvojem. Sektor obrambene industrije unutar ekonomije veže se horizontalno na mnoge druge sektore u prerađivačkoj industriji (npr. Prehrambeno-prerađivačka industrija, ICT, robotika i mehatronika, KET, itd) te samim time doprinosi stvaranju dodane vrijednosti te unapređenju ostalih sektora unutar cjelokupnog gospodarstva kao horizontalni sektor. U isto vrijeme, svojom propulzivnošću i visoko tehnološkom orijentiranošću, sektor potiče i razvoj inovativnog okruženja u komplementarnim sektorima.

Iako su proizvođači naoružanja i vojne opreme temelj sektora obrambene industrije, vrlo je važno da društvo u cjelini shvati opsežnost i ukupnost pojma obrane. Tako se npr pod obranom još uvijek misli samo na vojsku, no obranu čini ukupnost oružane (vojska), civilne i gospodarske obrane. Gospodarska obrana jedan je od koncepata koju s različitom uspješnošću provode najrazvijenije države članice EU a koji se može definirati kao „postavljanje organizacijskih funkcija u kojima se ekonomski i gospodarski potencijal zemlje stavlja u službu opće obrambene politike kako bi, u slučaju prijetnje teritorijalnom integritetu i životu, odnosno opstanku nacije, bila osigurana materijalna podrška oružanim snagama i društvu cjelini“ (*Izvor: Suvremeni sistemi nacionalne sigurnosti*, Anton Grizgold, Siniša Tatalović, Vlatko Cvrtila, 1999).

Internationalizacija Sektora obrambene industrije jedan je od bitnih preduvjeta za uspješno poslovanje i plasman proizvoda ovog sektora na globalnom tržištu.

OPRAVDANOST

Na nacionalnoj razini nema dosljednog i jedinstvenog pristupa značenju sektora obrambene industrije za Republiku Hrvatsku. Sektor obrambene industrije svojom propulzivnošću, trenutnim komparativnim prednostima (postojanje gospodarskih subjekata - market lidera u pojedinim segmentima) te potencijalima koji pridonose razvoju društva u cjelini, mora biti istaknut kao perjanica hrvatske industrije u nastupu prema EU i Globalnim tržištima. Jasno isticanje ovog industrijskog sektora kao prioritarnog za gospodarski razvoj te davanjem značaja kroz uključivanje u sve strateške i operative dokumente koji se tiču jačanja konkurentnosti i izvrsnosti industrije, ali i znanstveno-istraživačkog i inovacijskog potencijala, omogućit će prepoznatljivost sektora, olakšati pristup pojedinim tržištima, povećati atraktivnost sektora za privlačenje novih investicija te na kraju unaprijediti poslovanje kroz otvaranje posrednih poslovnih mogućnosti i modela koje gore navedene akcije omogućuju.

Obzirom da je obrana već na mnoge neformalne načine interpolirana unutar društva i pojedinih gospodarskih sektora izuzetno je važno formalizirati i strukturirati funkcionalnost sektora obrambene industrije unutar društvenih i gospodarskih poslovnih modela kao i identificirati modele poslovanja i dvojne primjene sa komplementarnim sektorima.

MJERE

Prioritetno područje „Pozicioniranje i internacionalizacija sektora obrambene industrije, jačanje utjecaja u djelovanju prema ključnim dionicima uz identificiranje doprinosa sektora razvoju društva u cjelini“ uključuju sljedeće mjere:

- 4.1. Razvijanje koncepta i modela „Gospodarske sigurnosti/obrane“**
  - 4.2. Razvoj komunikacijske strategije sektora (promidžba Sektora, nastupi na međunarodnim sajmovima/izložbama, organizacija međunarodnih vojnih izložbi i pozicioniranje RH kao lidera obrambene industrije za područje Jugo-istočne Europe)**
  - 4.3. Povezivanje Klastera konkurentnosti obrambene industrije sa međunarodnim obrambenim klasterima, KIC-evima i EU tehnološkim platformama u cilju razmjene iskustava i suradnje**
  - 4.4. Razvoj konzorcija za sudjelovanje na velikim međunarodnim natjecanjima u suradnji sa strateškim partnerima**
- 4.1. Razvijanje koncepta i modela „Gospodarske sigurnosti/obrane“**

4.2. Razvoj komunikacijske strategije sektora (promidžba Sektora, nastupi na međunarodnim sajmovima/izložbama, organizacija međunarodnih vojnih izložbi i pozicioniranje RH kao lidera obrambene industrije za područje Jugo-istočne Europe)

U procesu promocije sektora obrambene industrije i najvažnijih dionika ovog sektora nužno je izraditi Komunikacijsku strategiju za sektor (dalje: Komunikacijska strategija) i pripadajući Komunikacijski akcijski plan. Komunikacijska strategija će uz pomoć detaljnog akcijskog plana voditi proces komunikacije za vrijeme provedbe Strateških smjernica.

Četiri cilja u okviru Komunikacijske strategije:

- a) Informirati javnost o važnosti sektora obrambene industrije za razvoj RH;
- b) Istaknuti sektor obrambene industrije kroz istraživanje i identifikaciju potencijalnih novih tržišta za ovaj industrijski sektor, definiranje kriterija za zajedničke nastupe na sajmovima identificiranih novih tržišta uz prezentiranje putem novih nosioca brendiranja i marketinga (WEB stranica, e-kataloga i sl.);
- c) Poticati i davati operativnu podršku razvoju brendova u okviru sektora obrambene industrije;
- d) Usklađivati sve komunikacijske aktivnosti koje provode partnerske institucije obuhvaćene Strategijom i umrežiti osobe koje rade na informiranju i promidžbi sektora obrambene industrije.

4.3. Povezivanje Klastera konkurentnosti obrambene industrije sa međunarodnim obrambenim klasterima, KIC-evima i EU tehnološkim platformama u cilju razmjene iskustava i suradnje

Cilj ove mjere je uspostava kontakta između članova Hrvatskog klastera konkurentnosti sektora obrambene industrije sa ostalim srodnim klasterima i inicijativama unutar EU (npr. European Strategic Cluster Partnership, Enterprise Europe Network (EEN), EU Tehnološke platforme i KIC-evi – Knowledge and Innovation Communities) kako bi se poticala međunarodna suradnja te razmjena znanja, iskustava i primjera najbolje prakse.

4.4. Razvoj konzorcija za sudjelovanje na velikim međunarodnim natjecajima u suradnji sa strateškim partnerima

Ova mjera nastojat će potaknuti suradnju proizvođača unutar Republike Hrvatske u vidu konzorcija na međunarodnim natjecajima gdje se pokazalo da hrvatski proizvođači ne prolaze ili zbog premalog opsega poslovanja ili zbog nedovoljne pokrivenosti ponude.

Strateška partnerstva bit će moguća ili unutar definiranog lanca vrijednosti unutar RH gdje će se proizvođači udruživati po pitanju davanja zajedničke objedinjene ponude u nekoliko kategorija ili strateških partnerstva na EU razini.

FINANCIJSKI OKVIR ZA PROVEDBU STRATEŠKIH SMJERNICA ZA RAZVOJ SEKTORA OBRAMBENE INDUSTRIJE

Kad se govori o provedbi aktivnosti u okviru prioritetnih područja Strateških smjernica za razvoj sektora obrambene industrije nužno je definirati i osnovne izvore financiranja. Budući da je razvoj ovog industrijskog sektora istaknut kao jedan od prioriteta gospodarskog razvoja u Republici Hrvatskoj cilj je da se na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini razrađenim multidisciplinarnim mjerama stvori u Republici Hrvatskoj poticajno okruženje za jačanje konkurentnosti građevinskog sektora i podigne investicijski potencijal na višu razinu. S obzirom da provedba Strateških smjernica za razvoj sektora obrambene industrije treba uključivati čitav niz institucija iz javnog, poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora, u njenu se realizaciju, osim poduzetnika i znanstveno-istraživačkih institucija, uključiti resorna tijela državne uprave, relevantne nacionalne i regionalne agencije, partnerske institucije, područna (regionalna) i lokalna samouprava.

Temeljni izvor financiranja provedbe Strateških smjernica biti će proračun resornih tijela državne uprave i pripadajućih agencija, županijski i lokalni proračuni, proračuni partnerskih institucija i strukturni instrumenti Kohezijske politike Europske Unije. Pri korištenju fondova Europske unije bit će potrebno voditi brigu o pravilima vezanim uz zaštitu tržišnog natjecanja (usklađenost dodjele bespovratnih sredstava sa horizontalnim potporama EU - Regionalne potpore i Potpore za istraživanje, razvoj i inovacije).